

Primele manifestări ale crizei socio-economice generate de Covid-19 în Republica Moldova

Elaborat de secția Analize și prognoze

Autori: Fala Victoria; dr. Ianioglo Alina; Ceban Alexandru

Conform prognozelor FMI din lunie 2020, în anul curent economia mondială va fi în declin cu 4,9% comparativ cu anul precedent, criza anticipată fiind una mai profundă comparativ cu cea din anul 2009. Pronosticurile sunt foarte pesimiste pentru liderii mondiali: în țările membre ale Zonei Euro se anticipează un declin de aproape 10% f.a.p., iar în Statele Unite ale Americii de 8%. Estimările sunt, negative și pentru Europa emergentă și în curs de dezvoltare, nemijlocit Rusia și România, parteneri economici importanți ai Moldovei. Totodată, se pare că aceste state ar putea fi marcate de o recesiune mai puțin profundă, comparativ cu alte state înalt dezvoltate.

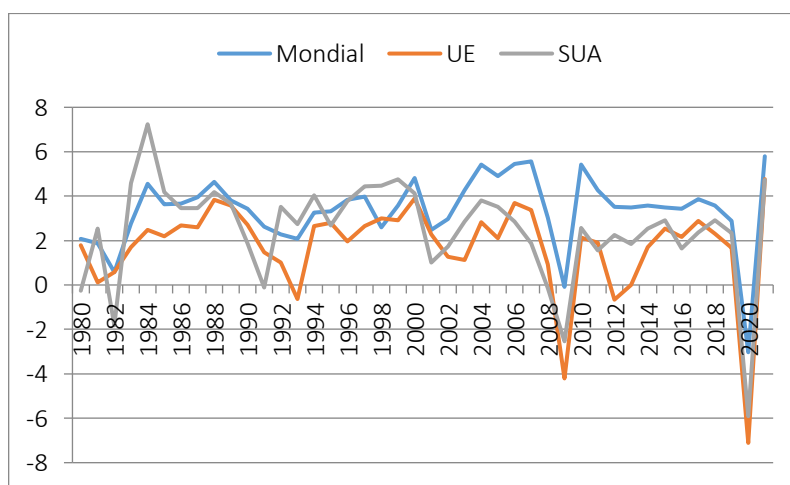
Tabel 1. Revizuirea prognozelor privind creșterea economică mondială în lunie 2020

	2018	2019	oct.19 2020	apr.20 2020	iun.20 2020
Mondial	3,6	2,9	3,4	-3,0	-4,9
Zona Euro	1,9	1,3	1,4	-7,5	-10,2
SUA	2,9	2,3	2,1	-5,9	-8,0
China	6,7	6,1	5,8	1,2	1,0
Europa emergentă și în curs de dezvoltare	3,2	2,1	3,5	-5,2	-5,8
Rusia	2,5	1,3	1,9	-5,5	-6,6
Romania	4,1	4,1	3,5	-5,0	-

Sursa: Conform datelor FMI

Evoluțiile din ultimele luni indică o degradare progresivă a climatului de afaceri internațional în contextul expansiunii consecințelor socio-economice generate de pandemia Covid -19. Drept consecință, urmărim înrăutățirea valorilor estimate ale creșterii economice mondiale din acest an.

Atât conform estimărilor FMI, cât și ale Băncii Mondiale, în acest an se anticipează cel mai mare declin economic din ultimele decenii. Pandemia Covid-19, afectează direct sănătatea populației, dar și bunăstarea acesteia, creând discontinuități în procesul de producție de bunuri și servicii și influențând negativ piața muncii. Populația săracă este expusă unui risc major să devină și mai săracă, astfel afectând, într-o măsură mai mare păturile social vulnerabile. Alt studiu al Băncii Mondiale din 12 iunie 2020, estimează că criza dată ar putea împinge până la 100

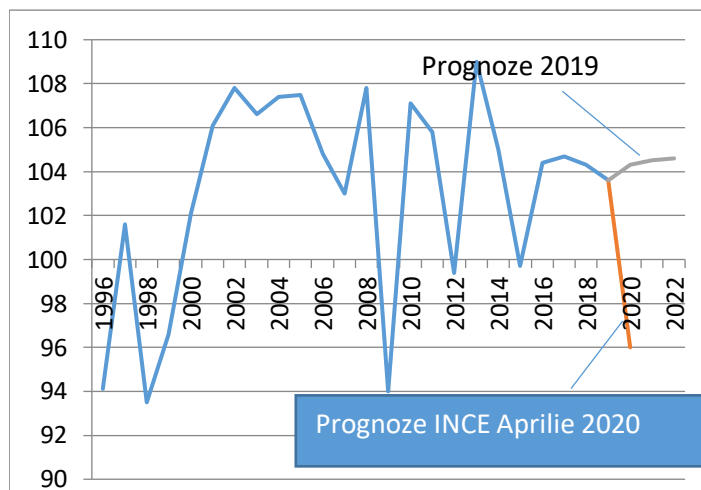
Figură 1. Creșterea economică pe plan internațional

Sursa: Conform datelor FMI

milioane de oameni în sărăcie extremă, care presupune obținerea unui venit mai mic de 1,5USD pe zi sau circa 26 MDL pe zi¹.

Publicația aceleiași organizații mondiale din 18 iunie 2020 notează că din anul 1870, economia mondială a trecut prin 14 recesiuni, iar anul acesta se va înregistra cel mai mare declin de la cel produs în 1945-1946 (Banca Mondială, Iunie 2020)².

Moldova, nu va fi ocolită de efectele epidemiei, fiind lovită în acest an de câteva șocuri, atât de ordin intern cât și extern. Criza economică, amplificată de condițiile climaterice nefavorabile, criza instituțională, nemijlocit în domeniul sănătății, criza socială, criza mondială etc. Prin urmare, conform pronosticurilor instituțiilor naționale și internaționale antrenate în exercițiul de prognoză macroeconomică, economia Moldovei în 2020 va intra în declin:

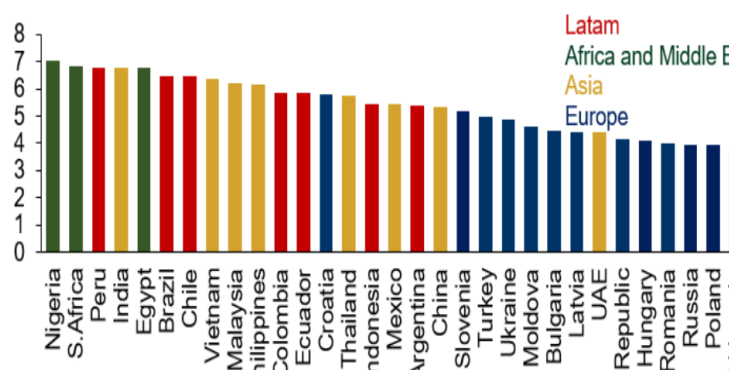
-3% FMI (Aprilie 2020), -4% INCE (21 Aprilie 2020) și EBERD (Mai 2020), -6,3% GET Moldova (Iunie 2020).

Figură 2. Indicele de creștere a PIB în Republica Moldova, %

Sursa: Conform datelor BNS, Prognozele INCE

În același timp, în ceea ce privește vulnerabilitatea la coronavirus, Conform Raportului *Republic of Moldova - Bracing for domestic and external Covid-19 shocks* publicat de UN în colaborare cu Oxford Economics, Moldova se plasează pe locul 22 din 33 țări în curs de dezvoltare incluse în studiu. Pe de altă parte vulnerabilitate socială și economică a țării este mai mare comparativ cu majoritatea țărilor din Europa.

Primele semne ale crizei se fac resimțite, dar și vizibile în statisticile recent publicate pentru lunile martie-aprilie. Totodată, datele existente la moment, care sunt limitate, nu permit de a oferi o apreciere mai exactă a amplitudinii crizei anticipate din acest an.

Figură 3. Vulnerabilitate socială și economică generală la coronavirus (de la 1- risc scăzut la 10-risc major)

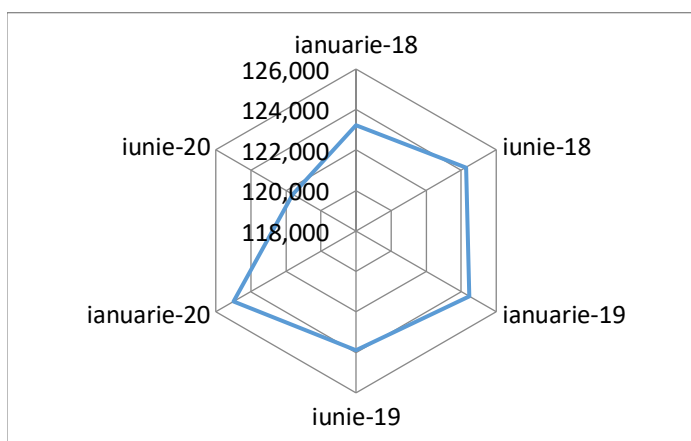
Sursa: Oxford Economics/Harver Analytics¹

¹ World Bank, June 2020. COVID-19 could push 100 million people into extreme poverty, says World Bank.

² World Economic Forum, 18 June 2020. World Bank: COVID-19 recession is expected to be twice as bad as the 2009 financial crisis <https://www.weforum.org/agenda/2020/06/coronavirus-covid19-economic-recession-global-compared/>

Mediul de afaceri este foarte incert, criza sporind și acutizând multiplele constrângerile structurale deja existente. Totodată, companiile încearcă să supraviețuiască, iar suportul statului în aceste condiții este indispensabil pentru a depăși mai ușor consecințele crizei. Actuala criză nu este o problemă doar a mediului de afaceri, dar o cumpănă a întregului popor și nemijlocit a autorităților care sunt responsabile de colectarea și redistribuirea veniturilor. Astfel, problemele mediului de afaceri sunt problemele autorităților și, implicit, ale populației: atât a salariaților cât și a populației economic inactive.

Conform datelor de la 1 iunie al anului curent, în Registrul de stat al unităților de drept erau înregistrate 121,6 mii unități cu circa 3400 unități mai puțin comparativ cu începutul anului, sau în scădere cu 2300 față de perioada similară a anului precedent. De menționat că starea de urgență a impus noi rigori în funcționarea companiilor, multe dintre care și-au sistat activitatea pentru mai mult de o lună. Unele și-au reînceput activitatea, dar cu o contractare semnificativă a tranzacțiilor efectuate. Altele s-au închis definitiv.

Figură 4. Unitățile de drept din registrul de stat

Sursa: Date gov.md., ASP

De menționat că aceste evoluții se produc în contextul în care trei ani consecutiv în 2017-2019 am asistat la o reducere netă a întreprinderilor noi create în economie, ceea ce înseamnă o depășire semnificativă a numărului de întreprinderi noi create de către cele radiate anual din registrul de stat³. La aceasta se mai adaugă densitatea foarte mică a întreprinderilor noi create în Republica Moldova (întreprinderi noi create per 100 persoane în vârstă aptă de muncă) comparativ cu alte state din regiune. Conform celor mai recente date disponibile în aspect comparativ, indicatorul constituia în 2018 circa 1,86 în Moldova comparativ cu 10,35 în Georgia, 7,32 în România, 8 în Letonia.

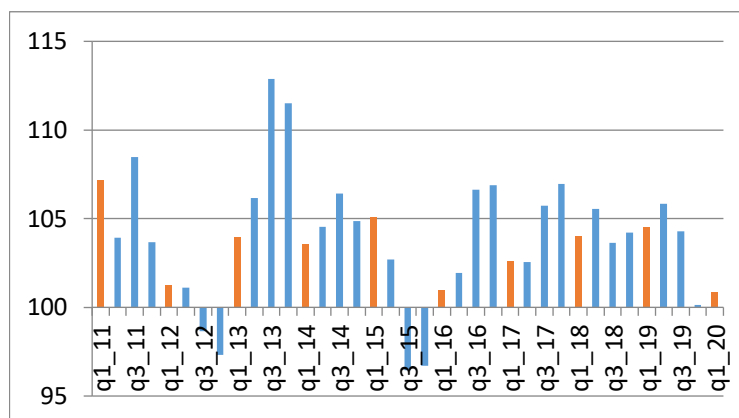
PIB. În luna iunie au fost publicate datele statistice privind evoluția PIB în T1. Astfel, în perioada dată, creșterea economică s-a menținut pe o linie pozitivă, înregistrând 0,9% f.p.s.a.p. În fond este o creștere moderată, caracteristică altor ani din ultimului deceniu în care economia a înregistrat un declin economic.

Mai multe sectoare au fost în creștere: agricultura (2,3%), industria prelucrătoare (1,2%), construcțiile (8,6%), informațiile și comunicațiile (5,9%), comerțul (3,7%). Pe de altă parte, după cum se anticipa, deja în primul trimestru unele sectoare au înregistrat scăderi vizibile ale

³ INCE. Raportul de evaluare a competitivității și a impactului implementării matricei de politici a Foii de parcurs pentru ameliorarea competitivității Republicii Moldova pentru anul 2018. Chișinău 2019.

volumului de producție și, aici ne referim, nemijlocit la sectorul serviciilor de transport și HORECA.

Totodată, datele pentru primul trimestru nu sunt întocmai reprezentative pentru a monitoriza efectele crizei în toate sectoarele, dat fiind debutul declarării stării de urgență către mijlocul lunii martie. În acest context, mai reprezentative sunt datele lunare și anume evoluțiile din luna aprilie, ori criza ar trebui să fie mai simțitoare începând cu trimestrul 2.

Figură 5. Evoluțiile PIB trimestrial în Republica Moldova

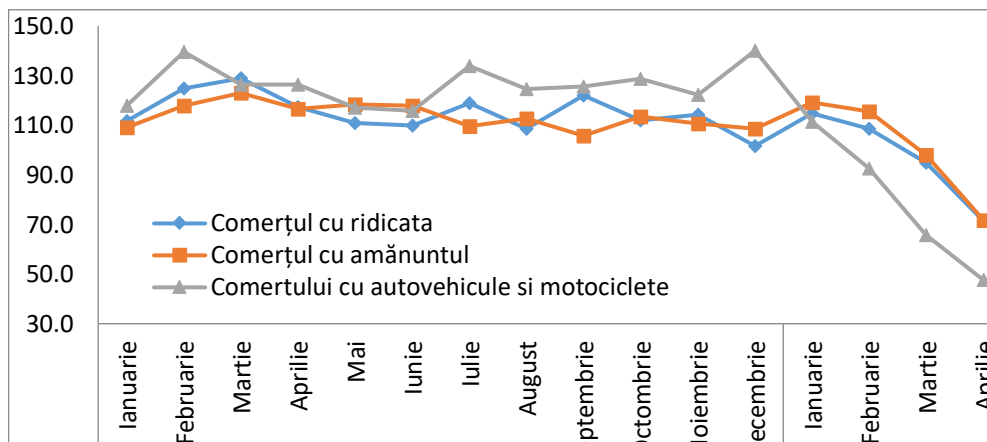
Sursa: BNS

Agricultura în Republica Moldova constituie 10,3% din PIB. Sectorul agricol în anul curent a fost afectat considerabil de COVID-19 și de condițiile climaterice, cu impacturi care urmează încă să se materializeze. Conform raportului UN din iunie 2020⁴, nivelul scăzut al precipitațiilor în perioada toamnă-primăvară a afectat aproximativ 215 mii ha din suprafața totală a culturilor, cele mai afectate regiuni fiind Centrul și Sudul (până la 60-80%). Înghețurile de primăvară au afectat fructele precum caise, piersici, cireșe și mere. Recolta globală de fructe se estimează a fi cu 15-20% mai mică comparativ cu media ultimilor 3 ani. Creșterea precipitațiilor din mai-iunie a avut efecte pozitive asupra producției agricole, astfel o parte semnificativă a culturilor se recuperează parțial sau total. Recolta globală a grâului se estimează de până la 600 mii tone, ceea ce este de 2 ori mai puțin decât în anul trecut (1,1 mil. tone), dar totuși va fi asigurat necesarul de 350 mii tone pentru securitatea alimentară.

Cu toate că volumul producției agricole globale în gospodăriile de toate categoriile în primul trimestrul al anului 2020 a depășit rezultatele obținute în perioada similară a anului precedent cu 2,4%, acest fapt s-a datorat, în cea mai mare parte, sectorului zootehnic. Acesta a constituit circa 99% din volumul total al producției globale în perioada respectivă și a sporit cu 2,6% f.p.s.a.p.

Comerțul interior, atât cu ridicata, cât și cu amănuntul au fost în descreștere în martie cu circa 5,1% și, respectiv 2,1%. În aprilie, tendința de scădere a devenit semnificativ mai pronunțată. Cifra de afaceri în sector a scăzut pentru comerțul cu ridicata cu 28,6% f.p.s.a.p. și pentru comerțul cu amănuntul cu 28,2% f.p.s.a.p. O situație și mai neplăcută se atestă în domeniul comerțului cu autovehicule și motociclete, care timp de 3 luni consecutiv înregistrează o tendință negativă a cifrei de afaceri, în aprilie contractarea fiind de 52,4% f.p.s.a.p.

⁴ <https://moldova.un.org/sites/default/files/2020-06/UN%20Moldova%20Covid-19%20Situation%20Report%2018June20.pdf>

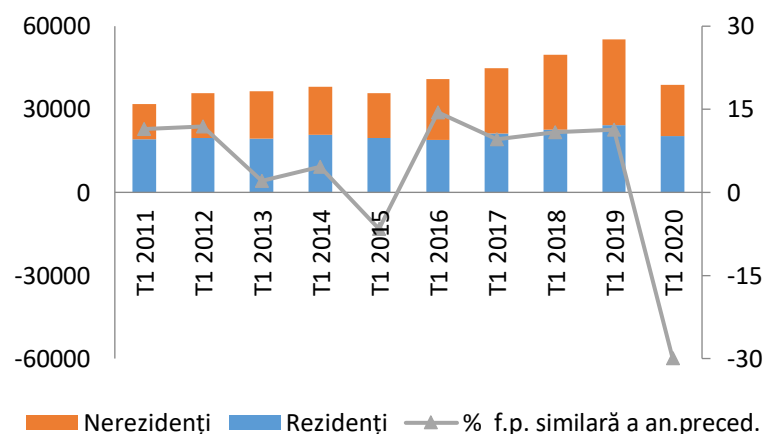
Figură 6 Evoluția cifrelor de afaceri ale comerțului cu ridicata, amănuntul și ale comerțului cu autovehicule și motociclete

Sursa: Conform datelor BNS

Turismul, atât receptor cât și emițător a scăzut drastic în ianuarie-martie. Închiderea parțială a hotelurilor și limitarea deplasărilor interurbane de către majoritatea statelor lumii, ce a reprezentat o măsură necesară pentru preîntâmpinarea răspândirii accelerată a pandemiei (COVID – 19) a fost unul dintre factorii principali care a afectat negativ turismul. Cu toate că această limitare a fost impusă în luna martie, contractarea sectorului a fost atât de simțitoare încât a cauzat încheierea trimestrului I al anului cu rezultate negative.

Astfel, de serviciile acordate de către agențiile de turism au profitat cu 28,3% mai puțini turiști și excursioniști, comparativ cu perioada ianuarie – martie 2019. Încasările agențiilor de turism și turoperatorilor din activitatea turistică au constituit 164,4 mil. lei, înregistrând o descreștere de 21,2 % față de aceeași perioadă a anului trecut, cea mai mare reducere revenind încasărilor din turismul receptor (-50,0%), în turismul emițător au scăzut cu -22,2%.

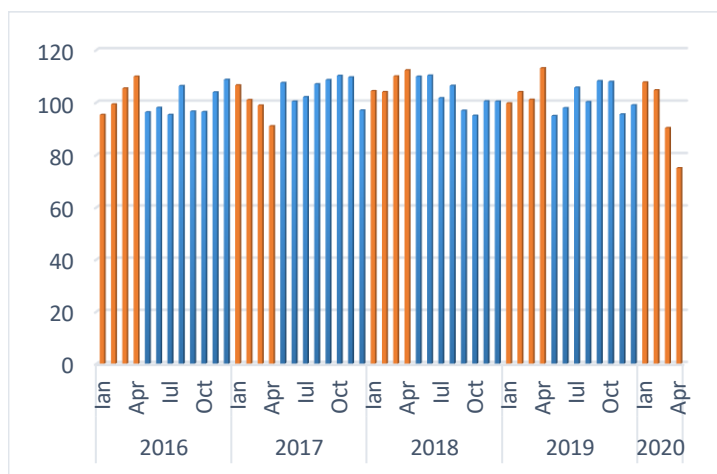
Conform datelor OCDE, în funcție de durata crizei, se estimează o reducere de 60-80% a turismului internațional în 2020 din cauza pandemiei.

Figură 7. Turiști cazați în structurile de primire turistică colective, ianuarie-martie 2011-2020

Sursa: Conform datelor BNS

Industria: producția industrială în martie a fost în declin cu circa 10%, iar în aprilie deja cu 25% față de perioada corespunzătoare a anului precedent, acest declin fiind cel mai considerabil din ultimii 5 ani. Astfel, agregat în primele 4 luni ale anului 2020, activitatea industrială a fost în scădere cu 5,6% față de perioada similară a anului trecut. O contribuție majoră la descreșterea producției industriale în aprilie au avut, în special industriile orientate puternic spre export și, nemijlocit fabricarea îmbrăcămintei (reducere cu 58,6%), producerea autovehiculelor (cu 82,5%), fabricarea băuturilor (cu 22,5%), echipamentelor electrice (cu 69,1%), mobilei (cu 66,8%).

Figură 8. Dinamica indicelui volumului producției industriale, ianuarie 2016-aprilie 2020 (luna corespunzătoare a anului precedent = 100)

Sursa: Conform datelor BNS

Transportul: Deși deja în decembrie-februarie transportul public de pasageri a fost ușor în descreștere comparativ cu lunile similare ale anului trecut, în martie-aprilie acesta a înregistrat scăderi dramatice, constituind în martie circa 49% din valoarea înregistrată în martie 2019, iar în aprilie 10,7%. Astfel, sumar în primele patru luni ale anului sectorul dat a înregistrat o diminuare semnificativă cu 39,1%, comparativ cu perioada similară a anului 2019. S-a contractat dramatic și volumul mărfurilor transportate, cu aproximativ 13,3% în martie și circa 35,1% în aprilie, ceea ce a dus la o reducere a acestui indicator în primele patru luni ale anului cu 11,2% f.p.s.a.p.

Conform datelor privind conturile naționale în T1, veniturile din impozite pe produs au fost în creștere cu 3,9% f.a.p., influențând pozitiv dinamica PIB.

Veniturile în bugetul public. În primul trimestru al anului, veniturile acumulate în bugetul public au constituit 15 mild. MDL, în creștere cu 6,2% comparativ cu perioada similară a anului trecut. Această majorare s-a produs, în pofida scăderii veniturilor cu 4% în luna martie. În aprilie, tendința de descreștere a continuat, veniturile fiind în scădere cu 23%. Acest lucru s-a reflectat într-o diminuare a încasărilor în bugetul public pentru primele 4 luni ale anului cu 1,5% f.p.s.a.p., inclusiv -4% venituri din impozite și taxe. Impozitele colectate pe veniturile persoanelor juridice s-au redus cu aproximativ 17% în perioada dată.

Consumul populației a fost în scădere cu 1,4% în T1. Datele disponibile pentru primul trimestru al anului privind indicatorii pe piața muncii indică o scădere ușoară a populației ce participă pe piața forței de muncă, nemijlocit a populației ocupate. Pe de altă parte, rata șomajului este semnificativ mai mică (4,1%), comparativ cu perioada similară din anul 2019 (7,7%).

Conform comunicatului BNS din 19.06.2020, numărul persoanelor care au avut un loc de muncă, dar care nu au lucrat deloc în trimestrul I 2020 s-a majorat în comparație cu trimestrul I 2019 de 2 ori. A crescut, respectiv, și ponderea acestora în total ocupare de la 2,4 în 2019 la

4,9% în 2020. Creșterea numărului acestor persoane este cauzată în totalitate de restricțiile impuse în legătură cu COVID-19, principalele explicații fiind:

- 34% nu au lucrat din cauza staționării activității la unitatea la care lucrează;
- 29% au fost nevoiți să-și ia concediul de odihnă anual;
- 28% s-au aflat în concedii neplătite;
- 6% s-au aflat în șomaj tehnic.

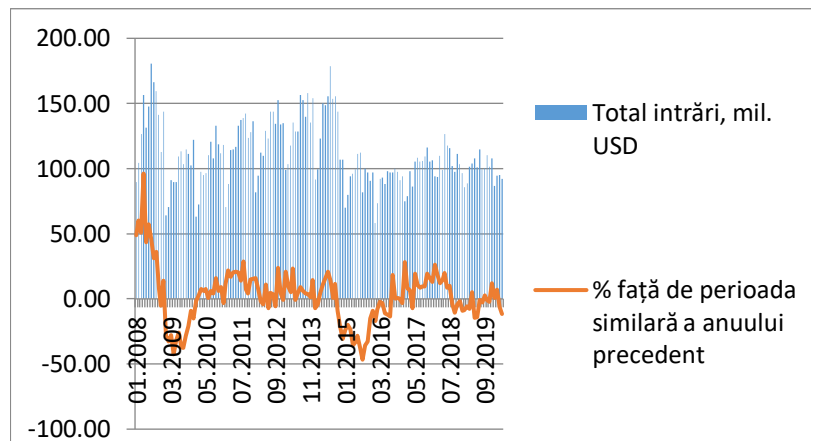
Aceste lucru, inevitabil afectează nivelul veniturilor populației salariate, dar și încasările în bugetul public, în plus majorând presiunea asupra acestuia ca urmare necesității de a spori diferite contribuții pentru populația aflată în afara pieței de muncă.

Cât privește principalele surse de venit ale populației, creșterea salariilor a temperat în T1 f.p.s.a.p., atât în termeni nominali cât și în termeni reali constituind 10,3% și respectiv 3,7%.

În același timp, transferurile bănești de peste hotare în favoarea persoanelor fizice s-au redus în martie și aprilie cu 6,2% și, respectiv, 11,5% f.p.s.a.p. Totodată, aceste descreșteri, pentru moment nu se evidențiază pe fundalul dinamicii pale a acestor influxuri de venituri în economia națională în ultimii ani. Ori per ansamblu, acestea s-au stabilizat la un nivel ce oscilează în jurul mediei de 100 mil. USD lunar în ultimii 5 ani

Primele rezultate ale chestionarului pan european, prezentate în 10 iunie 2020 (panel 62000 persoane) indică că circa ¼ din respondenți și-au pierdut temporar locul de muncă și circa 5% permanent. S-a redus semnificativ numărul orelor de lucru, cu precădere în astfel de țări cum ar fi

România, Italia, Cehia, Franța⁵.

Figură 10. Transferurile de peste hotare în favoarea persoanelor fizice

Sursa: Conform datelor BNM

Pe de altă parte, reieșind din evoluțiile transferurilor în favoarea persoanelor fizice în ultimii ani, putem presupune că aceste fluxuri se referă la acea parte oficială a remitențelor remisă către cetățenii din Moldova de rudele sale stabilite sau care au o muncă stabilă în străinătate. Ori putem presupune că aceștia ar putea fi mai puțin afectați decât persoanele plecate la muncă peste hotare temporar îndeplinind munci necalificate/nelegale.

De menționat, că populația vulnerabilă în Moldova, dar și nu numai, depind în mare măsură de remitențe. Acestea constituie circa 16% din PIB (1,91 mlrd.USD). Conform acestui indicator Moldova se plasează în top-20 țări cele mai dependente de remitențe. În acest an există premise pentru o descreștere considerabilă a remitențelor: pierderea locurilor de muncă de către emigranții moldoveni în țările gazdă și posibilitățile mai mici de a se reintegra pe piața

⁵ Eurofund. Living, working and COVID 19: First results from pan-European online survey.10 June 2020.

muncii atât în străinătate cât și în țară; reducerea timpului de lucru și a veniturilor pentru o parte a acestora etc. Conform datelor publicate de PNUD, din cauza impactului negativ al pandemiei, și, nemijlocit, a măsurilor de izolare, se preconizează o reducere a remitențelor cu 24-27%, asociate cu scăderea consumului și a investițiilor cu 14% și 23% respectiv. Totodată, materializarea altor riscuri majore asociate crizei, ar putea cauza scăderi și mai mari. Prognosele INCE din aprilie 2020, anticipează o scădere de până la 40% a transferurilor bănești de peste hotare în favoarea persoanelor fizice în 2020 (MET, T1 2020)⁶. Astfel, dacă în 2019 valoarea acestora din urmă a constituit 1,2 mild USD, în 2020 banii transferați ar putea să se diminueze până la 700-800 mil. USD.

Conform statisticii oficiale, în 2019 circa 12,4% din veniturile medii lunare ale populației țării reveneau din transferurile bănești peste hotare, în mediu rural cota sporind până la 16%. Prin urmare, întreruperea fluxului de remitențe va avea un impact considerabil asupra emigranților și a familiilor, în special din zonele rurale.

OIM estimează contractarea volumului de remitențe în Moldova „va împinge” mai multe gospodării sub pragul sărăciei⁷. Datele prezentate în 2019, conform unui studiu alternativ susținut de către Banca Mondială indică valori semnificativ mai mari ale ratei sărăciei în Moldova comparativ cu cele calculate de BNS conform pragului de sărăcie stabilit pentru anul 2006. Acesta oferea primele estimări ale indicatorului recalculat conform unei noi metodologii aliniate celei europene. Noua metodologie are la bază schimbarea conceptului minimului de sub existență cu minimul necesar pentru un nivel decent de viață, inclusiv ajustat la numărul populației actualizat. În conformitate cu acesta, circa un sfert din populația țării se află sub pragul sărăciei. Cu precădere, se atestă o creștere a incidenței sărăciei în orașele mici (16,5%) comparativ cu cele mari (6,7%) în 2018 și, respectiv în sate (31,5%)⁸. Recent au fost publicate și datele oficiale de către BNS privind rata sărăciei recalculată pentru pragul sărăciei stabilit pentru anul 2016 și populația cu reședință obișnuită, conform cărora rata sărăciei absolute constituie circa 23%, cu mult peste nivelul ratei sărăciei calculat la pragul sărăciei stabilit pentru anul 2006 și populația stabilă, care constituie aproximativ 7,3%⁹. La fel, cercetările anterioare au scos în evidență faptul că depravarea socială și economică a persoanelor sărace este mai accentuată în Moldova, comparativ cu alte state din regiune¹⁰.

Investițiile. După criza din anul 2009 investițiile au înregistrat o dinamică nesatisfăcătoare în Moldova, iar nivelul anului 2008 nu a mai fost atins. În 2018-2019 pe fundalul unor măsuri stimulatorii din partea statului acestea au înregistrat o dinamică destul de înaltă. Un rol important, l-au avut inclusiv investițiile din bugetul public, în dezvoltarea infrastructurii drumurilor. Totodată criza din acest an va perturba din nou tendințele înregistrate în ultimii 2

⁶ INCE. Tendințe în Economia Moldovei, ediția 36. <https://ince.md/ro/activitatea-iefs/publicatii/met/>

⁷ https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/presscenter/pressreleases/2020/switzerland--united-kingdom--world-bank--om--undp-and-unicef-cal.html?fbclid=IwAR3T77Ibict24fHK6hIYLVD67PCUYsaE4d_63fkNAJhIYij2a7HhB3nEKO

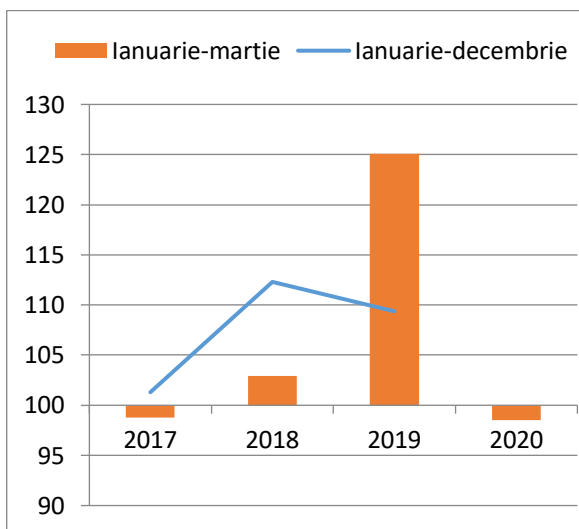
⁸ Cararo Ludovico. Poverty methodology and use of poverty line. World bank, September 2019;

⁹ BNS. Nivelul sărăciei în Republica Moldova în 2014-2018

<https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6698&parent=0>.

¹⁰ INCE. Raportul de evaluare a competitivității și a impactului implementării matricei de politici a Foii de parcurs pentru ameliorarea competitivității Republicii Moldova pentru anul 2018. Chișinău 2019.

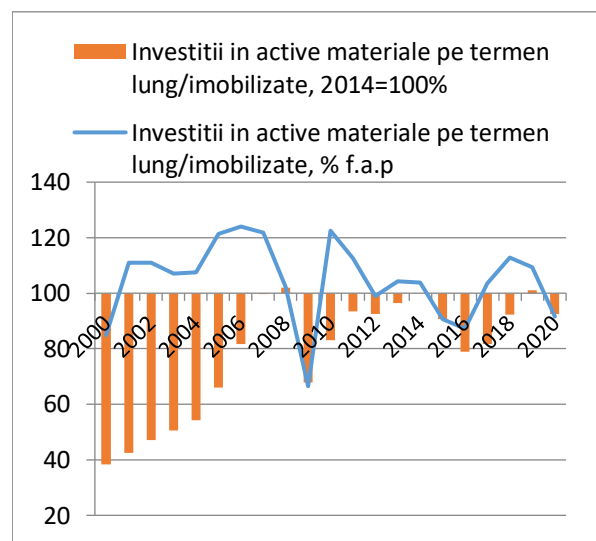
ani și va cauza un nou declin în activitatea investițională. Conform primelor date statistice disponibile pentru acest an, investițiile în active imobilizate în ianuarie-martie curent au fost în descreștere cu 1,5% f.p.s.a.p. În această perioadă s-a produs o scădere mai mult decât dublă a investițiilor realizate din Bugetul de stat și al UAT, comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. La fel s-au diminuat și creditele și împrumuturile externe, deși într-o proporție mai mică, cu aproximativ 2,8%. Investițiile din surse proprii ale antreprenorilor, chiar și cele din surse externe au continuat să crească ușor. Totodată se atestă o scădere, per general, a investițiilor în mașini și utilaje cu 5,9%, iar contextul național cât și internațional sunt defavorabile procesului investițional în următoarele trimestre. Raportul Mondial al Investițiilor publicat pe 16 iunie 2020, vine cu prognoze negative pentru evoluția fluxurilor de ISD pe plan mondial în 2020-2021. Se anticipează o scădere a fluxurilor de ISD pe plan internațional până la 40% în acest an, coborând până la un minim record pentru perioada 2005-2020 (UNCTAD, June 2020)¹¹.

Figură 11. Investiții în active imobilizate. Indicele de creștere față de perioada similară a anului precedent, %

Sursa: BNS

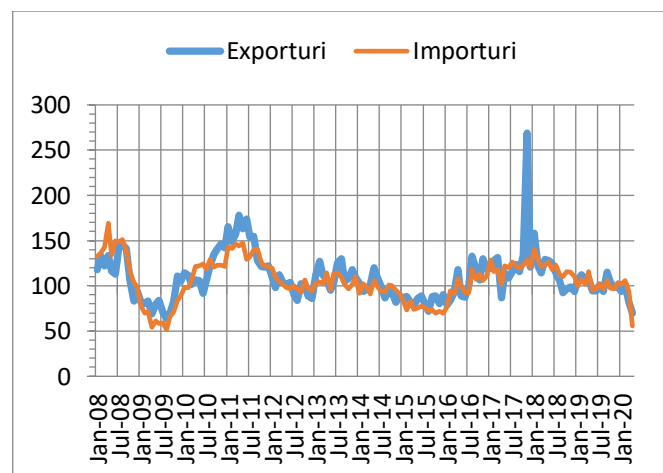
Exporturile, dar mai cu seamă accesul pe piețele străine și evoluțiile consumului extern este o condiție importantă pentru depășirea dimensiunilor mici ale pieței interne ale producătorilor locali și aici ne referim, preponderent la producătorii din sectorul agroalimentar, dar și pentru sectoarele de producere nealimentare care au reușit să se dezvolte ca urmare ISD atrase sau/și datorită integrării în lanțurile valorice internaționale. Începând cu finele anului precedent, valoarea exporturilor lunare a avut, mai cu seamă, o dinamică negativă, totodată

Figură 12. Evoluția investițiilor în active imobilizate

Sursa: Calculele autorilor conform datelor BNS.

Prognozele INCE

Figură 13. Dinamica lunară a comerțului exterior

Sursa: Conform datelor BNS

¹¹ UNCTAD. World Investment report 2020: Internațional

În martie valoarea acestora s-a redus până la 81,7% din nivelul perioadei similare a anului precedent și, respectiv 69,5% în aprilie. Au fost în descreștere livrările către principalele destinații, dar mult mai pronunțate au fost scăderile în UE și alte state în afara de CSI, ex. Turcia, Canada, China. Aceste evoluții explică dinamica negativă a sectorului de transporturi, dar și declinul din industriile exportatoare. Deși, deja unele semne de temperare/scădere în unele din acestea au fost resimțite deja la finele anului trecut.

Importurile, după cum am anticipat la începutul epidemiei, au scăzut cu ritmuri accelerate comparativ cu exporturile – cu 6,2% în martie și circa, 44,6% în luna aprilie. Cauzele sunt clare și argumentate: diminuarea consumului final și intermediar, restricțiile stabilite în activitatea de comerț exterior. Efectele negative se vor reflecta mai cu seamă în diminuarea încasărilor în bugetul public. Ori deja în ianuarie-aprilie 2020 avem o scădere a TVA colectat din activitatea de import cu circa 2,6% f.p.s.a.p. Totodată, specific Republicii Moldova este diminuarea deficitului comercial în perioadele de criză.

Din aceste prime rezultate obținute am putea face câteva constatări:

- situația socio-economică se deteriorează treptat și este influențată negativ și de conjunctura externă care se anticipează să fie una extrem de nefavorabilă în acest an;
- o soluție importantă pentru a reduce riscurile socio-economice și a preîntâmpina amplificarea crizei, este necesar crearea unor scheme de susținere financiară directă a antreprenorilor. Aceasta va permite menținerea consumului și nivelul de trai al populației, în dependență de instrumentele utilizate poate susține colectările de venituri în bugetul public și, respectiv unele proiecte de cheltuieli publice. Ori, intervențiile întârziate ar putea costa prea scump guvernarea pentru restabilirea mediului de afaceri;
- provocările pentru autoritățile statului, în acest an vor fi foarte mari. Pe lângă: raționalizarea cheltuielilor publice, crearea condițiilor indispensabile pentru asigurarea sănătății populației, susținere a mediului de afaceri, a populației social vulnerabile și care este expusă unui risc superior de a se apropia pragului național de sărăcie, o măsură absolut necesară este creșterea eficienței instituțiilor publice și eradicarea corupției.

Referințe:

1. Cararo Ludovico. Poverty methodology and use of poverty line. World bank, September 2019;
2. Eurofund. Living, working and COVID 19: First results from pan-European online survey. 10 June 2020;
3. IMF. World Economic Outlook, Aprilie 2020;
4. INCE. Raportul de evaluare a competitivității și a impactului implementării matricei de politici a Foii de parcurs pentru ameliorarea competitivității Republicii Moldova pentru anul 2018. Chișinău 2019;
5. INCE. Tendințe în Economia Moldovei, ediția 36. <https://ince.md/ro/activitatea-iefs/publicatii/met/>;
6. UNCTAD. World Investment report 2020: International production beyond the Pandemic. UNCTAD/WIR/2020;

7. World Bank, June 2020. COVID-19 could push 100 million people into extreme poverty, says World Bank;
8. World Economic Forum, 18 June 2020. World Bank: COVID-19 recession is expected to be twice as bad as the 2009 financial crisis
<https://www.weforum.org/agenda/2020/06/coronavirus-covid19-economic-recession-global-compared/>;
9. World Economic Forum. World Bank: COVID-19 recession is expected to be twice as bad as the 2009 financial crisis.